

Son Söz

*Aynstayn nazariyesi tefiri **

Muharriri: Doktor Müderris Akil Muhtar

Emrag-i cildiye ve dahili hastalıklar mütehasşisi

Efendiler.

Aynstayn bu asrın yetiştirdiği nadir zekalardan biridir. Ortaya atmış olduğu nazariyatı burada huzurunuzda teşrih ederken kalbimde hissettiğim helecan beni şaşırmaq derecesine getiriyor.

Efendim, Aynstayn nazariyatını uzun uzadıya tahlil etdim. Netice itibarile bu nazariyelerin pek makul olduğu kanaatü bendenizde hasıl oldu. Şize ilmi misaller vermektense herkesin anlayabileceği tarzda idare-i kelam etmek daha münasib olacak.

Aynstayn, zaman, mekân ve mesafeyi cerh ediyor; ve zaman, mekân ve mesafenin olmadığını ileri sürüyor. Bu üç maddeyi ayrı ayrı misaller ile tefir edeceğim:

1 - Zaman

Zaman yokdur. Binaenaleyh bütün saatler yanlıştır. Mesela, Şirket-i Hayriye istese, vapurları istediği zaman işkeleden kaldırmak hakkını haiz bulunur. (Vakia Aynstayn icad etmeden de Şirket-i Hayriye bu nazariyeyi tatbik ediyor.)

Yahud ahbabınıza köprübaşında saat dörtde bulunmak üzere randevü veriyorsunuz. O saatde gelemeyip de iki saat sonra veya evvel gelbeniz, arkadaşınızın şize güvenmeye, 'beni iki saat beklettin' demeye hakkı olmaz. zira, tekarar edeyim bu nazariye zamanın mevcud olmadığını isbat ediyor.

2 - Mekan

Mekan yokdur: çünkü bir fakir tenekeden yaptığı barakasında oturup dururken, muhteşem bir sarayda ikamet etmediği ne malum. Bizim gözümüz vatta onun ikametgahını tenekeden diye veriyor, amma... Aynstayn nazariyatı mucibince onun evi tenekeden değil, mermerden yapılmış bir saraydır. Keza bu nazariyeye nazaran, vapura binen adam vapurda olduğundan emin olamaz, vapur zannettiği tekne, hakikat halde bir şimendifer yahud bir otomobildir.

3 - Mesafe

Mesafe yokdur: Kadıköyü 'nde oturan bir adam neden delayı Üsküdar 'da yahud Beyazköyü 'nde ikamet ediyor olmasın. Paris neden Fransa 'nın payitahtıdır da Hindistan 'ın payitahtı değildir ? Belki İstanbul Afrika 'nın ortasında bulunuyor da bizim haberimiz yok.

**Gülerpüz dergisinde (13 Nisan 1338/1922, numero 50, s. 7) çıkan yazı*